

ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ ՎԷՊ

ՄԱՐԿ ՏՈՒԷՆԻ

I

ԳԱՂՏՆԻՔԻ ԲԱՆԱԼԻՆ

Գիշեր էր։ Մեծ վաղեմի աւատական ամրոցում խաղաղութիւն էր տիրում։ Վերջանում էր 1222 թւականը։ Ամրոցի ամենաբարձր աշտարակներից մէկի ծայրում միայնակ մի լոյս էր վառւում։ Այդ տեղ այդ պահուն կատարւում էր ընտանեկան գաղտնի մի խորհուրդ։ Խստաբարոյ Հին բարոն Կլիգենշտայնը նստած էր բազկաթոռի վերայ, խորասուզւած մտածմունքների մէջ։ Յանկարծ նա քնքոյշ ձայնով ասաց.

—Սիրելի աղջիկս։

Մի ազնիւ կերպարանքով երիտասարդ, որ հազած էր ոտնից մինչև գլուխ ասպետական զգեստ, պատասխանեց.

—Ի՞նչ է, հայրիկ։

—Սիրելի աղջիկս, հասել է ժամը, որ ես պէտք է բանամ այն գաղտնիքը, որ վրդովել է քո մատաղ կեանքը։ Թող յայտնի լինի քեզ, որ այդ գաղտնիքի արմատը գտնւում է այն հանգամանքներում, որոնք ես քեզ այժմ կը բացատրեմ։ Իմ Ուլրիխ եղբայրս Բրանդենբուրգեան զուգսն է։ Իմ հայրը մահւան անկողնում կապեց, որ եթէ Ուլրիխը որդի չունենայ, թագաւորական գահը պէտք է անցնի իմ սերունդին՝ այն ենթադրութեամբ, որ ես որդի կ'ունենամ։ Իսկ եթէ մեզնից ոչ մէկը որդի չի ունենալ, այլ միայն աղջիկներ, գահը կը մնայ Ուլրիխի աղջկանը՝ եթէ միայն նա անբիծ

բարոյականութեան տէր լինիւ Հակառակ դէպքում՝ պէտք է ժառանգի իմ աղջիկը, եթէ հոյնպէս անարատ անուն պահպանի Ուստի ես և իմ պառաւ կինս ջերմեանդ սրտով շատ ենք աղօթել, որ Ամենակարողը պարգևի մեզ արու զաւակ: Բայց մեր աղօթքները չը լսեցին: Ծնեցիր դու մեզ զաւակ: Սա յուսահատուած էի. ես տեսնում էի, որ Թանգազին գանձը իմ ձեռքից գուրս է գալիս, դիւթական ցնորքը իբրև մի ծուխ կորչում է: Իսկ ես ինչպէս մեծ յոյսեր ունէի! Ուլրիխ եղբայրս հինգ տարի վայելել էր ամուսնական կեանք. բայց դեռ չէր ունեցել իւր կնոջից ո՛չ արու և ո՛չ էգ ժառանգ:

«Բայց ես շուտով հաշուեցի, որ դեռ բոլորը կորած չէ: Իմ գլխում ծագեց հետեւեալ փրկակար ծրագիրը: Դու ծնեցիր կէս գիշերին: Միայն բժիշկը, դայեակը և վեց աղախինները գիտէին քո սեռը: Մի ժամ էլ չանցաւ, որ ես նոցա բոլորին էլ կախել տւի: Հետեւեալ առաւօտը բոլոր բարոնները իմանալով, որ ինձ որդի է ծնել, որ պէտք է ժառանգ պառնայ Բրանդենբուրգեան դքսութեան, ուրախութիւնից խելքները կորցնում էին: Քաղաքիքը պահում էր շատ խիստ կերպով: Քո մօրաքոյրը դարձաւ քո դայեակը և այնուհետեւ այլ ևս ոչինչ վախենալու տեղիք չունէինք:

«Նրբ որ քո ինն տարին լրացաւ, Ուլրիխին էլ աղջիկ ծնեց: Մենք սրտմեցինք և թէև սկսեցինք մեզ մխիթարել նորանով, որ կարմրուկը, ծաղիկը, բժիշկները և ուրիշ մանկասպան ազէոնները իրանց անելիքը կանեն, բայց միշտ էլ յուսախաբւում էինք: Աղջիկը ապրում էր և մեծանում կարգին... Բայց ի՞նչ ենք շատ հոգս անում: Մի՞թէ դու մեր որդին չես. մի՞թէ մեր սիրելի Կոնրադը չէ ապագայ դուքսը: Քեզ՝ չը նայելով, որ քսանեութ տարեկան աղջիկ ես, սիրելիս, երբէք ուրիշ անուն չենք տւել, այլ միայն Կոնրադ:

Այժմ հասել է այնպիսի ժամանակ, որ եղբայրս ուժասպառ է դառնում և իրան թող է զգում: Պետական հոգսերը նորան չափազանց յոգնեցնում են, ուստի նա ցանկանում է, որ դու գնաս նորա մօտ և իրապէս դառնաս դուքս, թէկուզ այդ անունը դեռ ստացած չը լինես: Ծառաներ քեզ համար պատրաստ են. հէնց այսօր երեկոյան ճանապարհ ընկիր:

Բայց լաւ լսիր ասածներս և մտքումդ պահիր իւրաքանչիւր

խօսքս։ Մեզանում մի օրէնք կայ, որ նոյնքան հին է, որքան ինքը Գերմանիան, որ եթէ մի որ և է կին բազմի դուքսական գահի վերայ, թէկուզ մի վայրկեան նախ քան հրապարակապէս օծելիլ ժողովրդի առաջ—նա ենթարկու՞մ է մահաւան պատժի։ Չը մոռանաս այս նախազգուշութիւնը։ Մի՛ դուրս գալ խոհեմութեան սահմաններից, քո վճիռները յայտնիր նախարարական աթոռից, որ գտնուում է գահի ստորոտում։ Այդպէս եղի՛ր մինչև օծելիլ և բոլորովին ապահովանալդ։ Բէ՛կ գժւար հաւատալի է, որ երբ և իցէ քո սեռը իմացւի, բայց և այնպէս պէտք է իմաստնաբար վարւես այս խաբուսիկ և խորամանկ կեանքում, զգոյշ տանելով գործերդ։

—Ոհ հայր։ Մի՛թէ այդ պատճառով իմ կեանքը եղել է մի խարդախութիւն։ Մի՛թէ կեանքիս միակ կոչումն է եղել իմ քրոջը նորա բարձր իրաւունքներից զրկել։ Խնայի՛ր ինձ, հայր, խնայի՛ր քո հարազատ զաւակին։

—Ի՞նչ, չարածճիւ։ Իմ քեզ թագ տալու փոխարէն՝ ա՛յլ ես ինձ պարգև աալիս։ Հօրս գերեզմանով ևրդւում եմ, որ քո արտասուքը իմ ուրախութեան սազ չի գալիս։ Իսկոյն ճանապարհ ընկիր դուքսի մօտ գնալու և Աստուած մի արտայայտէ իմ նախազիծներիս դուղէմ գնաս։

Բայց, ընթերցող, վերջ տանք այս բացատրութիւններին։ Բաւական է ասեմ, որ ազնիւ և համակրելի օրիորդի ոչ աղաչանքը, ոչ համոզելը և ոչ արտասուքը մի լաւ հետեւանքի չը հասցրին։ Ոչ մի բան աշխարհքումն է՛ր կարող տեղից շարժել յամառ ծեր բարոն Կլիգենշտայնին։ Ի՞նչ անէր աղջիկը։ Տրտում սրտով՝ նա դուրս եկաւ ամրոցի դռներից, մութ գիշերով, շրջապատւած զինւած իշխանների ասպետական զնւով և ծառանների մի փալլուն խմբով։

Աղջկայ գնալուց յետոյ՝ ծեր բարոնը նստել էր լուռ մի քանի ժամանակ և յետոյ դարձաւ իւր կնոջը հետեւեալ խօսքերով՝

—Հանդամանքները մեզ համար լաւ են յարմարւում։ Ահա արդէն երեք ամիս է անցել այն օրից, որ ուղարկել եմ ճարպիկ և գեղեցկադէմ կոմս Դեցինին իմ եղբորս աղջկայ մօտ, Կոնստանցիայի մօտ, մի երկիւղալի յանձնարարութիւնով։ Եթէ նորա գործը չը յաջողւի, մեր բանը շատ էլ լաւ չի լինիլ։ Իսկ եթէ յաջողւի, այն ժամանակ ոչ մի ոյժ չի կարող այլ ևս արգելք լինել, որ մեր ազ-

ջիկը դքսուհի ճանաչւի, եթէ մինչեւ անգամ չար բաղդը նորան փնտած լինէր երբէք զուքս չը լինելու:

— Իմ սիրտը, նկատեց կինը, մուսլ նախազգացումներից սաստիկ նեղանում է. բայց դեռ կարող է լաւ լինել:

— Դէհ, հոգս մի անիլ, սիրելի ամուսինս: Թող ազուաւները ինչքան ուզում են, այժմ կրկուան: Գնանք քնելու և երազելու Բրանդենբուրգի և մեր ապագայ մեծութեան մասին:

II

ՅՆԾՈՒԹԻՒՆ ՆԻ ԱՐՏԱՍՈՒՆՔՆԵՐ

Նախորդ գլխում պատմած դէպքից վեց օր յետոյ՝ Բրանդենբուրգի տէրութեան փառաւոր մայրաքաղաքը փայլում էր ռազմական շքեղութիւնով և թնդում էր հաւատարիմ ժողովրդի ուրախ ազադակներից: Քաղաքը և ժողովուրդը տօնում էին երիտասարդ Կոնրադի, իբրև թագաժառանգի, զալուստը:

Ծերունի զուքսի սիրտը լքցւած էր ցնծութեան զգացմունքով, որովհետև Կոնրադի գեղեցիկ զէմքը և նուրբ շարժողութիւնները աւաջին անգամից իսկ գրաւեցին ծերունու սէրը:

Պալատի ընդարձակ դահլիճներում խռնւած էին պալատականները և զմայլւած ողջունում էին Կոնրադին: Բոլոր շրջապատողներից բուրում էր մի այնպիսի ուրախութիւն և երջանկութիւն, որ Կոնրադի տրտմութիւնը և երկիւղները փարատեցին և անվրդով բաւականութեան զգացմունքի փոխեցին:

Բայց պալատի հսուռ օթեաններից մէկում տեղի ունէր մի բոլորովին ուրիշ տեսարան: Լուսամուտի մօտ կանգնած էր զուքսի միակ աղջիկը, դքսուհի Կոնստանցիան: Նորա աչքերը կարմրած էին և ուռած և աղի արտասունք էին թափում: Սրիորդը միայնակ էր: Յանկարծ նա սկսեց հեկեկալ և բարձրաձայն արտասանեց՝

— Խարդախ Դեցին. նա ինձ խաբեց. փախաւ և հրաժարւեց դքսութեան տիտղոսից: Առաջ ես չէի հաւատում նորա գնալուն. բայց այժմ, աւաղ, կասկածել անկարելի է: Մհ, իսկ ես ինչպէս սաստիկ, ինչպէս խեղազար կերպով, նորան սիրում էի: Ես սիրոս նորան տւի, թէև հաստատ գիտէի, որ իմ հայրը, զուքսը, երբէք

Համաձայն չի լինիլ՝ ինձ մարդու տալ նորան։ Այո, ես նորան սիրում էի. իսկ այժմ... այժմ ատում եմ։ Այո՛, ատում եմ հոգուս խորքից։ Ոհ, Տէր Աստուած, ինչ պէտք է լինի իմ վիճակը։ Ես կորայ, անդարձ կորայ, ես կը խելագարեմ։

III

ԳՈՐԾԸ ԲԱՐԴԻՈՒՄ Է

Անցան մի քանի ամիսներ։ Բոլոր հպատակները միաձայն դուրս էին երիտասարդ Կոնրադի կառավարչութեան ընդունակութիւնը և փառաբանում էին նորա դատական իմաստութիւնը, նորա զթառատ վճիռները և այն մեծ համեստութիւնը, որ նա ցոյց էր տալիս իւր այդ բարձր զիրքում։

Ծերունի դուքսը շուտով յանձնեց նորան բոլոր գործերը և վերին խորհրդում նստում էր ինքը առանձնակի և հպարտ ինքնագոհութեամբ լսում էր, թէ ինչպէս է նորա ժառանգը առաջին նախարարի աթոռից դատավճիռներ կարդում դուքսի անունով։

Նստ պարզ էր, ի հարկէ, որ մի այդպիսի սիրւած մարդ, ինչպէս Կոնրադն էր, որ փառաբանւած էր ամենից և շրջապատւած էր անհամեմատ աւելի մեծ յարգանքով, քան միւս մեծամեծները, — պէտք է իրան երջանիկ զգար։ Բայց — զարմանալի բան — նա երջանկութիւն չէր իմանում։ Եւ զիտէք ինչո՞ւ։ Որովհետեւ նա նկատեց, որ դքսուհի Կոնստանցիան սկսել էր նորա վերայ սիրահարել։ Բոլոր մնացած աշխարհի սէրը նորա համար ուրախութիւն էր, իսկ սա — միայն վտանգ էր սպառնում։ Բացի այդ՝ նա նկատեց, որ ծերունի դուքսն էլ արդէն գուշակել է իւր աղջկայ զգալունքները և արդէն մտածում էր ամուսնացնելու մասին։ Կոնստանցիայի տխրութիւնը օրեցօր նւազում էր, նորա աչքերում սկսում էր յոյսը և վերականգնութիւնը ցոլալ աւելի և աւելի և նորա վաղուց ժպիտը կորցրած շրթունքներում սկսում էր խաղալ ուրախութիւնը։

Կոնրադը զուխը կորցրեց։ Նա անիծում էր իրան, թէ ինչու նա անձնատուր լինելով իւր բնական հակումներին, սկսեց մոտենալ իւր սեռակից անձին։ Նա ցանկացել էր այդ ընկերութեան մէջ իւր տխուր, տաղտկալի ժամերը մոռանալ. բայց անսպասելի վտանգ առաջացաւ դորանից։

Այժմ նա սկսեց իրան հեռու պահել իւր հօրեղբոր աղջկանից: Բայց այդ հանգամանքը աւելի վատացրեց բանը, որովհետեւ, որչափ նա հեռու էր փախուում, այնքան աւելի Կոնստանդիան նորան աշխատում էր հանդիպել: Առաջ Կոնրադը զարմանում էր այդ բանի վերայ, բայց յետոյ սկսեց վրդովմունքի մէջ ընկնել: Աղջիկը նորան կատարելապէս հալածում էր, նորան հետեւում էր, աշխատում էր նորա մօտը լինել ամեն ժամ և ամենուրեք, օր ու գիշեր: Բայց աղջիկը աւելի էր անհանգիստ, քան կարելի էր կարծել: Մի գաղտնիք կար, որ դեռ ոչ ոքի յայտնի չէր:

Այսպիսի յարաբերութիւններ երկայն շարունակել չէին կարող: Բոլոր շրջապատողները նկատում էին և միմեանց ականջին քշփում էին: Մերունի դուքսը սկսեց անհանգստանալ: Խեղճ Կոնրադը երկիւղից իրան կորցրել էր և մի ստւէրի էր նմանում:

Մի անգամ, երբ Կոնրադը դուրս էր գալիս իւր սենեակից, որ գտնուում էր կից պատկերազարդ դահլիճին, Կոնստանդիան նորան հանդիպեց և բռնելով նորա ձեռքը, բացականչեց՝

—Անդուժ, ինչու էք դուք ինձնից փախչում: Նա ինչ եմ ձեզ արել, կամ ասել, որ կորցրել եմ ձեր նախկին բարեկամութիւնը, որ ունէիք դէպի ինձ: Կոնրադ, ինձ միք ատի՛լ, այլ խղճացէք իմ տանջած սիրտս: Նա քեզ սիրում եմ, Կոնրադ: Այժմ ուզում եմ՝ ինձ ատիր, բայց իմ խօսքը արդէն ասել է, իմ բերանից թռել է:

Բայց Կոնրադը միայն համր, ինչպէս մի փայտ: Կոնստանդիան մի րոպէ տատանմունքի մէջ կանգնած նայում էր, յետոյ իւր կերպ բացատրելով Կոնրադի լռութիւնը, յանկարծ փայլեց վայրենի ուրախութիւնով և փարելով Կոնրադի վրէժն, ասաց՝

—Դու համաձայն ես, դու հաւանում ես: Դու կարող ես ինձ սիրել, դու ինձ սիրելու ես: Մի, ասա, դու իմն ես լինելու, իմը, սիրելի Կոնրադ:

Կոնրադը մի ծանր հոգոց հանեց: Նորա երեսը հիւանդոտ գուռաւորութիւն ստացաւ և նա սկսեց դողալ, ինչպէս աշնան ծառի տերև: Վերջապէս, յուսահատ կերպով ժերժեց խեղճ աղջկան հետեւալ խօսքերով.

—Դուք չը դիտէք, ինչ էք պահանջում: Դա երբէք, երբէք կարելի բան չէ...

— Եւ ինքը փախաւ, ինչպէս մի յանցաւոր, թողնելով դքսուհուն մեծ զարմանքի մէջ։ Մի րոպէ անցած Կոնստանցիան սկսեց լալ և հեկեկալ իւր եղած տեղում։ Իսկ Կոնրադը նոյնը անում էր իւր սենեակում։ Երկուսն էլ յուսահատուած էին։ Երկուսն էլ տեսնում էին, որ շուտով գաղտնիքները բացւելու են վտանգաւոր կերպով։

Կոնստանցիան փոքր աւ փոքր ուշքի եկաւ, դրսուեց և ինքն իրան այս մտածմունքներին եկաւ։

— Ինչպէս ես դիմանամ, երբ տեսնում եմ, որ այն րոպէին, երբ ես կարծում էի, թէ իմ սէրը հայեցրել է նորա սառցապատ սիրտը, նա արհամարհում է իմ զգացմունքը։ Ես նորան ատում եմ։ Նա ինձ դէն հրեցւոյն, նա, սիրւածը, դէնը շարտեց ինձ, ինչպէս ոտքով քշում են շանը։

IV

ՃԱԿԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐ

Ժամանակը անցնում էր։ Բարի դուքսը կրկին վշտերի մէջ ընկաւ։ Կոնստանցիային և Կոնրադին այլ ևս միասին տեսնող չէր լինում։ Դուքսը մտաւտանջւում էր։

Ամենակարող ժամանակը կամաց-կամաց դարձրեց Կոնրադին նորա թշերի կարմրութիւնը, նորա հայեացքի զւարթութիւնը և նա շարունակում էր դեկավարել բարձր կառավարութեան գործերը լուսաւոր, անդադար ամրացող խելքով։

Յանկարծ մի օտարոտի քչփռոց սկսեց տարածւել պալատից դուրս։ Նա քանի գնում էր մեծանում էր և բարձրաձայն դառնում։ Փաղաքի բամբասաւերները արդէն էլ ձեռք չէին քաշում և ասէկոսիներին մեկնութիւններ էին աւելիս։ Լուրը ծայրէ ի ծայր անցաւ բոլոր դքսութիւնը։ Իսկ լուրը ահա ինչ էր։

Դքսուհի Կոնստանցիան երեխայ է ծնել։

Երբ որ Կոնրադի հայրը, բարոն Կլիգենշտայնը իմացաւ այս լուրը, նա երեք անգամ շարժեց իւր փետրազարդ սաղաւարթը և բացականչեց։

— Կեցցէ դուքս Կոնրադը։ Այսուհետեւ թագը նորա վերայ ապահովւած է։ Դեցիներ—ապրի. նա իւր յանձնարարութիւնը լաւ կատարեց և թշառականը արժանի է իւր վարձատրութեան։

Եւ նա տարածեց այս լուրը ամեն կողմ: Եւ քառասունութ ժամից յետոյ նորա կալւածների բոլոր ժողովուրդը պարում էր և երգում և, ի պատիւ այդ մեծ գործի, կազմեց ճրագալոյց և. այդ բոլորը գոռոզ և երջանիկ բարոն Ելիզբենշտայնի հաշւով:

V

ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԱՂԷՏ

Պէտք է մեծ դատաստան լինէր: Բրանդենբուրգի բոլոր իշխանները և բարոնները ժողովւած են դուքսի պալատի դատաստանական ատեանը: Բոլոր տեղերը, որտեղ կարելի էր նստել կամ կանգնել, բռնւած են:

Կոնրադը—հագած բոսորագոյն ծիրանին սպիտմակ աքիսաորթ շրջանակով—նստած էր աւագ նախարարի աթոռի վերայ, իսկ նորա երկու կողմից պետութեան ծայրագոյն դատաւորները:

Ծերունի դուքսը խիստ հրամայել էր, որ իւր աղջկայ դատաստանը կատարւի առանց կողմնապահութեան, իսկ ինքը սրտի վշտից անկողին պառկեց: Նորա օրերը հաշւած էին: Խեղճ Կոնրադը շատ խնդրեց, որ նորան ազատեն մի այնպիսի դատաստանից, որտեղ պէտք է քննւի նորա հօրեղբօր աղջկայ յանցանքը. բայց նորա աղաչանքը իջուր անցաւ:

Այդ բոլոր բազմամարդ ամբոխի մէջ ամենավշտալի սիրտը—Կոնրադինն էր: Իսկ ամենաուրախը—նորա հօր սիրտն էր: Հայրը՝ աղջկանից դադտնի՝ եկել էր կանգնել և սպասում էր իւր տան վիճակւած ուրախութիւնը տեսնելու:

Երբ հարկաւոր յայտարարութիւնը արին և բոլոր պահանջող ձեականութիւնները կատարեցին, դատաստանի մեծ նախագահը արտասանեց.

—Յանցաւոր, ոտքի կանգնիր:

Դժբաղդ դքսուհին վերկացաւ և կանգնեց առանց քողի ահագին ամբոխի առաջ: Նախագահը շարունակեց.

—Օգոստափաւ դքսուհի, մեր տէրութեան մեծ դատաւորների առաջ յայտարարւած է և ապացուցւած, որ ձեր բարձրութիւնը ամուսնական սուրբ կապից դուրս երեխայ էք ծնել, որի հա-

մար մեր երկրի հին օրէնքը սահմանել է մահւան պատիժ, եթէ միայն նորին բարձրութիւնը, մեզ կառավարող դուքսը և հրամայող բարի Կոնրադը չեն ներիլ ձեզ բարձրագոյն վճռով: Յանձնեցէք ձեզ նորա զթասրտութեան:

Կոնրադը դողալով մեկնեց գաւազանը: Այդ վայրկեանին նորա կանացի սիրտը լքցւեց կարեկցութիւնով գէպի չարաբաղձ յանցաւորը և նորա աչքերում երևացին արտասուներ: Նա արդէն ուզում էր բերանը բանալ և խօսել, երբ դատաստանի նախագահը շտապով յայտնեց նորան.

— Ու այստեղ, ոչ այստեղ, ձերդ բարձրութիւն: Օրէնքը պահանջում է, որ դքսի տան անգամները դատաւճիռ կարդալը, ում և վերաբերելիս լինի, կատարեն գահի բարձրութիւնից:

Սարսափը պատեց խեղճ Կոնրադի սիրտը — և նորա հօր երկաթեայ մարմնով անցաւ մի սարսուռ: Եւ ահա ինչու:

Կոնրադը չէր թագադրւած: Այդ վարմունքով նա ուրեմն պէտք է խայտառակէր գահը: Նա տատանուում էր և երկիւղից գունատուում: Բայց պէտք էր ծիսակատարութիւնը պահպանել, Կոնրադի վերայ էին դարձրած շրջապատողների զարմացած հայեացքները: Եթէ նա շարունակի տատանւել՝ այդ հայեացքները կասկածաւոր կը դառնան: Նա բարձրացաւ գահի վերայ. առաջ մեկնեց իւր գաւազանը և արտասանեց.

— Յանցաւոր: Մեր օգոստափառ Տէր, Ուլրիխի, Բրանդենբուրգեան դուքսի անունով՝ ես կատարում եմ ինձ վերայ դրւած բարձր պարտականութիւնը: Ուշադրութեամբ լսեցէ՛ք իմ խօսքերը: Մեր հայրենիքի հին օրէնքով, եթէ դուք կը թագցնէք ձեր յանցանքի գործակցին և չէք չալոնիլ դատաստանին, դուք անխուսափելի կերպով կ'ենթարկւէք մահւան պատժի: Զիջեցէ՛ք այս սպառնալիքին և ազատեցէ՛ք ձեզ քանի ուշ չէ: Յայտնեցէք ձեր երեխայի հօր անունը:

Բոլոր ժողովականներին տիրեց մի այնպիսի խոր լռութիւն, որ կարելի էր կարծես սրտերի բաբախումը լսել: Այդ ժամանակ դքսուհին հանդարտ շարժեց իւր աչքերը ատելութիւնով, և մատը ուղղելով դէպի Կոնրադը, ասաց:

— Ահա այս մարդն է:

Կոնրադին սպառնացող սարսափելի վտանգը, որի դէմ առնելու

Համար նա միջոց և յոյս չունէր, նորա վերայ այնպէս մի սառն ցող բերաւ, որ կարծես մահւան պաղութիւնն էր:

Ինչ երկրային ոյժ կարող է այժմ նորան փրկել:

Մեղադրանքը հերքելու համար, նա պէտք է իրան մատնի, որ նա կին է. իսկ չը թագադրւած կնոջ, որ յանդգնել է բարձրանալ դքսական գահը—սպասում է պատիժ: Մի վայրկեանում Կոնրադը և նորա կատաղի ծեր հայրը ուշքից գնացին և գետնին զարկեցին:

Այս սարսափելի, խճճւած վէպի վերջը չի կարելի գտնել ո՛չ այս, ո՛չ մի որ և է ուրիշ գրքում, ո՛չ այժմ, ո՛չ երբ և իցէ ապագայում:

Բանն այն է, որ ես իմ հերոսիս (կամ հերոսուհուս) դրել եմ մի այնպիսի բացառիկ կամ անել իրութեան մէջ, որ էլ չը գիտեմ թէ ինչպէս կարող եմ նորան հանել այդ դժւարութիւններից, և ուստի գերադասում եմ ձեռքերս լւանալ այս գործում և թողնել զոհին (այսինքն հերոսիս, կամ հերոսուհուս), որ նա ինքը դուրս սլոճնի, կամ մնայ էլի այնտեղ, ինչպէս ինքը կը ցանկանայ: Ի հարկէ՝ սկզբում ես կարծում էի թէ այս փոքրիկ դժւարութիւնը ես հեշտ կը յաղթեմ. բայց բանը ուրիշ կերպ դուրս եկաւ: